

אוכל לחמי הגדול עלי עקב, ו'אוכל לחמי' היינו שלמד ממנו תורה, ומוכח שקראו תלמידו.

הגמרא מביאה מימרא בענין דוד המלך: אמר רב יהודה, אמר רב, לעולם אל יביא אדם עצמו ליד נסיון, שהרי דוד מלך ישראל הביא עצמו ליד נסיון, ונכשל. וכך היה המעשה: אמר דוד לפניו, רבונו של עולם, מפני מה אומרים בתפילה 'אלהי אברהם, אלהי יצחק, ואלהי יעקב', ואין אומרים 'אלהי דוד'. אמר לו הקדוש ברוך הוא, איננו מינסו לך ואת לא מינסית לי – את אברהם יצחק ויעקב ניסיתי, ואילו אותך לא ניסיתי. אמר לפניו דוד, רבונו של עולם, כהנינו ונסני, שנאמר (תהלים כב) 'כהנינו ה' ונסני' וגו'. אמר לו הקדוש ברוך הוא, מינסנא לך – אנסה אותך, ועבידנא מילתא בתך – ואעשה דבר עבורך, ולדירדוהו לא הודעתיהו ואילו אנא קא מודענא לך – שלאברהם יצחק ויעקב לא הודעתי במה אני עתיד לנסותם, ואילו לך אני מודיע דמנסינא לך – שאנסה אותך בדרך ערונה, כדי שתוכל להשמר ולעמוד בנסיון. מיד אירע מה שכתוב בפסוק (שמואל ב' יא ב) 'ויחי לעת הערב ונקם דוד מעל משכבו וגו' ויתהלך על גג בית המלך וירא אשה רחצת מעל הגג והאשה טובת מראה מאד, ומדוע קם ממשכבו לעת הערב, אמר רב יהודה, שהפך דוד את משכבו של לילה למשכבו של יום, שהיה משמש מיטתו ביום כדי שיהא שבע מתשמיש ולא יחרהר ביום, ונתעלקה ממנו הלכה זו, אמר קטן יש באדם, ואם משכינו האדם בתשמיש, נעשה רעב ורוצה למנוח עוד, ואם מרעיבו, שבע, והוא לא עשה כן, אלא השביעו גם ביום.

מבאר הגמרא את המשך הפסוק: ויתהלך על גג בית המלך וירא אשה רחצת מעל הגג והאשה טובת מראה מאד, מספרת הגמרא, כיצד יתכן שראה אותה כשהיא רוחצת. בת שבע הוה קא חייפא רישא תותי חלמא – היתה בת שבע חופפת ראשה תחת כוורת, שהיתה מסתירה אותה, אתא שמן אידמי ליה כציפרתא – בא השמן לפני דוד המלך והיה נדמה לו כציפור, פתק ביה גירא – השליך עליו דוד חץ כדי לצוד את הציפור, פתקה לחלמא – הכה החץ בכוורת ושברה, אינליה וחייה – התגלתה בת שבע כשהיא מתרחצת, וראה אותה דוד המלך. מיד אירע האמור בפסוקים (שם יא ב א) 'וישלח דוד וידרוש לאשה ויאמר הלא זאת בת שבע בת אליעזר אשת אוריה החתי, וישלח דוד מלאכים ויפקה ותבא אליו וישכב עמה והיא מתקדשת משובאנתה ומטומאת נדה, ובא עליה כשהיא טהורה' ותשב אל ביתה. והיינו דכתיב – ועל מעשה זה נאמר הפסוק 'פתחת לבי פתחת לילה' – ניסיתי במעשה לילה, לבחון את ליבי את אימורי בנסיון, צרפתיני בן תמנא – חשבת לצרפני כמו שצורפים כסף לבדוק אם הוא נקי, ולא מצאתני נקי, ומותי בל עקר פה, מבאר הגמרא את סיום הפסוק: אמר דוד, איבו ומא נפל בפומיה דמאן דקני לי ולא אמר כי הא מילתא – הלואי והיה נופל בפי רסן, שהיה מונע ממני לבקש מה שינסה אותי, ולא הייתי נכשל בחטא זה.

הגמרא מביאה כמה דרשות של רבא בענין זה: דרש רבא, מאי דכתיב – כיצד נדרש הפסוק (תהלים יא א) 'למנצח לדוד ביה חסיתי אף האמרו לנפשי נודי תרוב צפור', אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, מחול לי על אותן עון, כדי שלא יאמרו הגוים, הו' שבע – המלך שבכם, שהוא גדול וחשוב כהן, צפוי נדחתו – על ידי צפור נדר ונטרד מהעולם הבא, כאמור לעיל שעל ידי ציפור אירע אותו מעשה.

דרש רבא, מאי דכתיב 'לך לבדך המאתי והרע בעיניך עשיתי למען תצדק בדרך הנהגה בשפופך' (שם נא ו). אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא, מלוא וידענא קפך – גלוי וידוע לפניך, דאי בעיא למכפיתא ליצרי הוה קייפנא – שאם הייתי רוצה לכופ את יצרי ולא לבוא על בת שבע, הייתי יכול לעשות כן, אלא אמנא – אלא אמרתי בליבי שלא אעשה כן, דלא לימרו עבדא וכל למריה – כדי שלא יאמרו בני אדם, העבד ניצח את אדונו, כלומר שה' לא רצה לנסותו והוא ביקש שינסנו, ואם אכן יעמוד בנסיון נמצא שדוד המלך צדק בדבריו, ולכן לא כפה את יצרו לעמוד בנסיון זה.

דרש רבא, מאי דכתיב 'כי אני לצלע נכון ומכאובי נגדי תמיד' (שם לח יח). ראוייה היתה בת שבע בת אליעזר להיות אשה לדוד מששת ימי בראשית, וזהו 'כי אני לצלע נכון', שאותה אשה המכונה 'צלע' היתה ראויה ונכונה לה, אלא שנבאה אליו במקאוב – על ידי צער וחטא, כסיום הפסוק 'ומכאובי נגדי תמיד'. וכן הנא דבי רבי שמעאל, ראוייה היתה לדוד בת שבע בת אליעזר, אלא שנאכלה פנה – שקדם זמנה, ומידה לישא אותה על ידי עבירה קודם השעה שהיה ראוי לעשות כן.

דרש רבא, מאי דכתיב 'ובצלע' שמחו ונאספו ונאספו עלי נכים [בעלי מומים] ולא ידעתי קרעו ולא דמו' (שם לח טו). אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, גלוי וידוע לפניך שאם היו קורעין את בגדי לא היה דמי שותת – נשפר, שכיון שהיו מביישים אותו ומלבינים את פניו והיה הדם מסתלק מבשרו, וזהו פירוש הפסוק 'קרעו ולא דמו'. ולא עוד, אלא בשעה שהם עוסקין בארבע מיתות ביה דין, הם פוסקין ממשנתן ואומרים לי, דוד, הבא על אשת איש מיתתו כמה, כדי לביישו שנכשל בבת שבע שהיתה בעיני האנשים כאשת איש, אמרתי להם, הבא על אשת איש מיתתו כהנינו, ויש לו חלק לעולם הבא, אבל המלכין פני הכהני בריבם, כפי שאתם עושים לי שאתם מביישים אותי בדבריהם, אין לי חלק לעולם הבא.

אמר רב יהודה, אמר רב, אפילו בשעת הלוי של דוד, קנים שמנה עשרה עונות – שימש מיטתו עם שמונה עשרה נשים, כפי שהיה מחויב להם, שנאמר (שם ג' ט) 'וינתי באנחתי אשה בכל לילה מאתי בדרך ערשי אקסל', כלומר, אף בשעה שהייתי חולה ונאמ, הייתי ממאס בכל לילה את מטתי בתשמיש המטה, ועשה כן כדי שלא לעגן את נשיו.

ואמר רב יהודה, אמר רב, בזמן שמרד אבשלום בידו המלך, בקש דוד לעבוד עבודה זרה – להראות עצמו כאילו הוא עובד עבודה זרה, שנאמר (שמואל ב' טו לב) 'ויחי דוד בא עד הראש אשר ושתתה שם ולאחריה', ואין לשון 'ראש' האמורה כאן אלא עבודה זרה, שנאמר לגבי הצלם שראו בנבוכדנצר בחלומם (דניאל ב' לב) 'והוא צלמא רישיה די דהב קב' – וצלם זה היה ראשו עשוי זהב טוב. וכשהלך לעבוד עבודה זרה, והנה לקראתו חושי הארבי קרוע כהנתו ואדמה על ראשו' (שמואל ב' טו לב). אמר לו חושי הארבי לדוד, כיצד אתה מראה עצמך כאילו אתה עובד עבודה זרה, והרי יאמרו בני אדם, וכי ראוי הדבר שאלף חסיד שבעמדתו יעבד עבודה זרה. אמר לו דוד המלך, והרי אם לא אעשה כן יאמרו בני אדם מלך חסיד שבעמדתו יתענוגו פנו, ויתרעמו על מידותיו של הקדוש ברוך הוא, ולכן מוטב לעבד עבודה זרה – אעשה עצמי כאילו אני עובד עבודה זרה ואחלל את ה' לבדי, ואל יתחלל שם שמים בפרהסיא, על ידי שיהרגני אבשלום ויתחלל שם ה' על ידי כל העם שיתרעמו על ה'. אמר לו חושי הארבי, אין הקדוש ברוך הוא מענישך בעונש זה בחינם, אלא יש טעם לדבר, וממילא לא יהיה חילול ה' בכך, וסיבת העונש היא, שיש עליך טענה, מאי טעמא קנסיבת יפת תואר – מדוע נשאת אשת יפת תואר, שהיא גויה שנשבתה במלחמה על ידי ישראל, וממנה נולד אבשלום שמרד בך. אמר ליה דוד המלך, הרי יפת תואר רחמנא שרייה – התורה התירה לישא אותה, שנאמר (דברים כא יא) 'כי תצא למלחמה על ארביך ונתנה ה' אלחיק בידך ושביית שביו, וראית בשביה אשת יפת תאר וחשקת בה ולקחת לך לאשה'. אמר ליה חושי הארבי, לא דרשת סמיבין – וכי אינך דורש את סמיכות הפרשיות, דקמיה ליה – שהרי לפרשה זו של אשת יפת תואר נסמכה פרשת 'כי יהיה לאיש בן סורר ומורה' (שם כא יח). ללמדך שכל חנושא יפת תואר, אף שהדבר מותר, סופו שיש לו ממנה בן סורר ומורה.

דרש רבי דוסקאי דמן בידי – מהמקום שזמנו 'בידי', את הפסוקים בתהלים (טו יג) 'שגיאות מי יבין מנסתרות נקני', גם מזדים חשך עבדך אל ומשלו בי אז איתם ונקיתי מפשע רב, למה היה דוד ידמה באותה שעה, ליוחזר בות, שדרכו לפגום ולהמעיט בערך הסחורה שהוא בא לקנות, כדי שימכרנה לו המוכר בדמים מועטים, וכך אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא כשרצה שימחל לו

1 על חטא בת שבע, רבונו של עולם, 'שניאות מי יבין' – מי הוא
2 שיכול להמנע מעבירות בשוגג, [אמר ליה] ה' שביקי לך – מחול
3 לך על השגגות. הוסיף דוד ואמר 'ומנסתרות נקני' – מחל לי אף
4 על עבירות שנעשו בסתר, הגם שהם במזיד, אמר לו ה' שביקי לך
5 – מחול לך אף עליהם. הוסיף דוד ואמר 'גם מזידים חשוד עבדך' –
6 מחל לי אף על עבירות במזיד שנעשו בפרהסיא, אמר לו ה' שביקי
7 לך. הוסיף דוד ואמר 'אל ימשלו בי אז איתם', כלומר, דלא לישתעו
8 פי רבנן – שלא יעסקו תלמידי חכמים במשך הדורות בחטאי, ו'אל
9 ימשלו' היינו שלא ידרשו בחטאי בדרך משל, 'אז איתם', שאהיה
10 תמים ושלם. אמר לו ה' שביקי לך – מחלתי לך אף לענין זה, שלא
11 יעסקו חכמי הדורות בחטאך. אמר לו דוד 'ונקיתי מפשע רב',
12 כלומר שלא יכתב סרחוני – שלא יכתב בספרי הנביאים חטא בת
13 שבע. אמר לו ה', דבר זה אי אפשר לעשותו, כיון שמשעה שעשית
14 כן עלה במחשבה לכתוב פרשה זו, ואי אפשר לעוקרה, ומה האות
15 יו"ד שנמלתו משרי כשקראתי את שמה 'שרה', היה עומד וצווח
16 בפה שנים, עד שבא יהושע והוספתי לו, שנאמר (במדבר יג טז) 'ויקרא
17 משה להושע בן נון יהושע', כל הפרשה בולגה העוסקת בחטא זה,
18 על אחת כמה וכמה שאם אמחקנה תעמוד ותצווח, ולכן איני יכול
19 למחוק פרשה זו.
20 דרשה נוספת על פסוק זה: 'ונקיתי מפשע רב', אמר דוד המלך
21 לפניו, רבונו של עולם, מחול לי על אותו עון בולג של בת שבע.

22 אמר לו הקדוש ברוך הוא, בכר עתיד שלמה בנך לומר בקבמתו
23 (משלי ו כזכט) 'היחתה איש אש בחיקו ובגדיו לא תשרפנה, אם יהלך
24 איש על הגחלים ורגליו לא תפוינה, בן הבא על אשת רעהו לא ינקה
25 כל הנזעץ בה', ואי אפשר למחול על חטא זה לגמרי. אמר ליה דוד,
26 כל הכי נטרד ההוא נכרא – האם זהו דיני שלא תהיה לי מחילה
27 על חטא זה. אמר ליה הקדוש ברוך הוא, קבל עליך יסורין, ויתכפר
28 לך חטאך, וקבל עליו דוד המלך יסורים.
29 מבארת הגמרא מה היו יסוריו של דוד: אמר רב יהודה, אמר רב,
30 'ששה חדשים נצטרע דוד, ונסתלקה הימנו שכינה, ופירשו ממנו
31 סנהדרין. מבארת הגמרא מנין למד זאת רב, 'נצטרע', דכתיב (תהלים
32 נא ט) 'תחמאני באזוב ואמחר תכבסני ומשלג אלבין', וטהרה באזוב
33 נאמרה לגבי מצורע, ומוכח שנצטרע. 'נסתלקה הימנו שכינה',
34 דכתיב (שם נא יד) 'השיבה לי ששון ישעך ורוח נדיבה תסמכני', כלומר,
35 על ידי שתשיב לי את ה'ששון', תשרה עלי רוח נבואה, שהרי אין
36 שכינה שורה מתוך עצבות, ומוכח שבאותו זמן הסתלקה ממנו
37 השכינה ולא שרתה עליו רוח הקודש. 'ופירשו ממנו סנהדרין',
38 דכתיב (שם קט עט) 'ושבו לי יראיך וגו'', והיינו שבאותו זמן פרשו
39 ממנו, והיו צריכים לשוב אליו.
40 שואלת הגמרא: ששה חדשים מנלן – מנין לנו שכל הדברים האלו
41 היו במשך ששה חודשים. משיבה הגמרא: דכתיב (מלכים א' ב יא)
42 'והימים אשר מלך דוד על ישראל ארבעים שנה'

סנהדרין דף קז עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שלישי) קצה

אנרקים ושתי חלפות בגדים, וכמעשה שיבואר להלן, ואחרי
 שחזר ועמד לפני אלישע נאמר (שם ה' כה"ב) וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֱלִישֶׁע
 מֵאֵין נָתַן וַיֹּאמֶר לֹא הִלֵּךְ עִבְדְּךָ אִתָּהּ וְאָתָּה, וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא לִבִּי הִלֵּךְ
 וְאִף שִׁישְׁתִּי פָה, וְכִי לֹא הִלֵּךְ לִיבִי עִמָּךְ לִרְאוֹת אֶת מַעֲשֶׂיךָ,
 כִּי אֲשֶׁר הִפֵּךְ אִישׁ וְנִעְמָן מַעַל מִרְכַּבְתְּךָ לִקְרָאתְךָ הֵעֵת לִקְחַת אֶת
 הַכֶּסֶף וּלְקַחַת בְּגָדִים וְיֹתִים וְכַרְמִים וְצֹאן וְבָקָר וְעֶבְדִּים וְשִׁפְחוֹת.
 מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: וְכִי שָׁקַל בְּזֵלִי הָאֵל וְכִי לָקַח גִּיחוֹז אֶת כָּל הַדְּבָרִים
 הַמְּנוּיִים בַּפְּסוּק, זֵיתִים וְכַרְמִים וְצֹאן וְבָקָר וְעֶבְדִּים וְשִׁפְחוֹת, וְהִרִי
 רַק בְּכֶף וּבְגָדִים הוּא דְשָׁקַל – נִטְל מִנְעָמָן רַק כֶּסֶף וּבְגָדִים, כַּמְפֹּרֶשׁ
 בַּפְּסוּק, מִתְרַצֵּת הַגְּמָרָא: אֲמַר רַבִּי יִצְחָק, כִּךְ הִיָּה הַמַּעֲשֶׂה, כְּאוֹתָהּ
 שָׁעָה הָיָה אֱלִישֶׁע יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ בִּשְׁמוֹנֶה שָׂרָצִים הָאֲמוּרִים בַּתּוֹרָה,
 וְנִעְמָן שָׁר צִבְאָה מֶלֶךְ אֲרָם הָיָה מְצוֹרֵק, אֲמַר לֵיהּ הֵיחָא רַבִּיתָא
 דְּרַאשֵׁיבְתָא מִאֲרַעַת יִשְׂרָאֵל – אִמְרָה לִנְעָמָן אוֹתָהּ נַעֲרָה שֶׁנִּשְׁבַּתָּהּ
 מֵאֲרִץ יִשְׂרָאֵל וְהִיתָה מְשֻׁרְתָּהּ לִפְנֵי אִשָּׁת נְעָמָן, אִי אֲזִילַת לְנָפִי
 אֱלִישֶׁע מִפִּי דָךְ – אֵל תֵּלַךְ לִפְנֵי אֱלִישֶׁע, הוּא אֲדוּרָא אוֹתָךְ מִצְרַעְתָךְ.
 כִּי אָתָּה – כִּשְׂבָא נְעָמָן לִפְנֵי אֱלִישֶׁע, אֲמַר לֵיהּ אֱלִישֶׁע, זֵיל מְבֹבֵל
 בִּירְדֵּן – לָךְ וְטְבוֹל בִּירְדֵּן, וּבִכְךָ תִּתְרַפָּא. אֲמַר לֵיהּ נְעָמָן, אֲחֻבִּי קָא
 מְחִיבִית כִּי – הָאֵם כּוּוֹנְתָךְ לִלְעוֹג לִי, וְכִי מִי הִירְדֵּן יִכּוּלִים לִרְפּוֹתָ
 צִרְעָתָא. אֲמַר לֵיהּ תְּהוֹרָה דְּהוּוֹ בְּהִירָה – אִמְרו לִנְעָמָן הָאֲנָשִׁים שְׂחִיזוּ
 עִמּוֹ, מֵאֵין נִקְבָּא לָךְ מִיָּנָה, זֵיל נָפִי – וְכִי מַה הִחִיז שִׁיחִיה לָךְ מִכָּךְ,
 לָךְ וְתִנְסָה אֶת דְּבָרֶיךָ, וְתִרְאָה אִם הִטְבִּילָה בִּירְדֵּן תִּרְפָּא אוֹתָךְ. אֲזִיל
 וּמְבֹבֵל בִּירְדֵּן, וְאִיתִּיבִי – הֵלֵךְ נְעָמָן וְטְבוֹל בִּירְדֵּן, וְהִתְרַפָּא. אָתָּה
 אֲחִינֹחַ לֵיהּ כָּל דְּנִי דְנִקְבֹּשׁ – הֵלֵךְ נְעָמָן אֱלִישֶׁע וְנָתַן לוֹ אֶת כָּל
 הַמְּנוּן שֶׁהָבִיא עִמּוֹ, לֹא צָבִי לְקַבֵּל מִיָּנָה – וְלֹא רָצָה אֱלִישֶׁע
 לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ כְּלוּם. נָתַן, וַיִּסְמַר מִקְּמִיָּה אֱלִישֶׁע – נִפְטָר וְהִלֵּךְ מִלְּפָנֵי
 אֱלִישֶׁע, אֲזִיל שָׁקַל מֵאֵין דְשָׁקַל וַיִּפְקִיד – הֵלֵךְ וְנִטְל מִנְעָמָן מַה שֶּׁנִּטְל,
 וְהִפְקִידֵם בְּבֵיתוֹ. כִּי אָתָּה – כִּשְׂחֹר וְבֹא לִפְנֵי אֱלִישֶׁע, תְּהִיָּה אֱלִישֶׁע
 לְצִרְעָתָ דְּהוּוֹ פְּרָחָא עֵינֵיהּ רִישִׁיָּה – רָאָה אֱלִישֶׁע אֶת הַצִּרְעָתָ
 שֶׁפְּרָחָה עַל רֹאשׁוֹ בֵּין גִּיחוֹז, אֲמַר לֵיהּ אֱלִישֶׁע גִּיחוֹז, רִשְׁעָה, הֲנִיעַ
 עַת לִפְּזוֹל שְׂכָר שְׁמוֹנֶה שָׂרָצִים, וְכִי עֵתָה, בַּעֲלוֹם הַגִּיחוֹז, הוּא הוֹמָן
 לִטְוֹל שְׂכָר עַל לִימוֹד הַתּוֹרָה, וְהִינֵנו עַל פֶּרֶק שְׁמוֹנֶה שָׂרָצִים
 שֶׁעֵסֶק בּוֹ אֱלִישֶׁע בְּאוֹתוֹ זְמַן, וְנִרְמֹז בַּפְּסוּק פֶּרֶק 'שְׁמוֹנֶה שָׂרָצִים'
 עַל יַד שֶׁנִּמְנָנוּ בּוֹ שְׁמוֹנֶה דְּבָרִים אֵלּוּ, כֶּסֶף וּבְגָדִים, זֵיתִים וְכַרְמִים,
 צֹאן וְבָקָר, עֲבָדִים וְשִׁפְחוֹת, שִׁבְכָסָף שֶׁקִּיבֵל מִנְעָמָן רָצָה לִקְנוֹת אֶת
 כָּל הַדְּבָרִים הַלֵּל, וְזֹא אִמְרָ לּוֹ אֱלִישֶׁע אֶת הָאֲמוּר בַּפְּסוּק (שם ה' כו)
 וַיִּצְרַעַת נְעָמָן תִּדְבֵּק בְּךָ וּבְיֹרְדֵךְ עַד עוֹלָם וַיֵּצֵא מִלְּפָנָיו מְצוֹרֵק בְּשָׁלֵן,
 וְבֹכָה דְּחֹרָה מַעֲלִיו בְּשֵׁתִי יָדִים.
 הַגְּמָרָא מְבִיאָה דְרָשָׁה וְסוֹסֶפֶת בַּעֲנִין גִּיחוֹז: נֹאמַר בַּפְּסוּק בִּזְמַן
 שֶׁמַּחֲנָה אֲרָם צָרָה עַל עַרְי יִשְׂרָאֵל וְהִיָּה רַעֲב גְּדוֹל בִּישְׂרָאֵל,
 וַיִּרְבְּעָה אֲנָשִׁים חַיִּי מְצוֹרָעִים פֶּתַח הַשָּׁעַר (מלכים ב' א), וְהֵם שֶׁהִלְכוּ
 לִמְחַנָּה אֲרָם וְרָאוּ שֶׁכּוֹלֵם בְּרָחוּ מִחֲמַת שֶׁהִשְׁמִיעַ לָהֶם ה' קוֹלוֹת
 מִלְּחַמָּה גְּדוֹלִים וְחִשְׁבוּ שֶׁהָבִיא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶת מַלְכֵי חֲתִים
 וּמִצְרַיִם לְחַלְחֵם בָּהֶם, אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אוֹתָם אֲרַבְעָה אֲנָשִׁים הָיוּ
 נָתַן וְשָׁלְשָׁה בָנָיו. [מְבַרְרַת הַגְּמָרָא: יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרָחִיָּה מֵאֵין הָיָה –
 אִיזוֹה מַעֲשֶׂה הָיָה אֲצִלּוֹ שֶׁדְּחָה תַלְמִיד בְּשֵׁתִי יָדָיו. מִסְפֶּרֶת הַגְּמָרָא:
 כִּי קָטְלִינְהוּ וַיֵּצֵא מִלְּבָא לְרַבֵּן – כִּשְׁהִרְגָּה יִנְאִי הַמֶּלֶךְ אֶת כָּל
 הַחֲכָמִים, אֲזִיל – הֵלֵךְ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרָחִיָּה שְׂחִיָּה נְשִׂיא יִשְׂרָאֵל וַיֵּשֶׁב
 תַּלְמִידוֹ לְעִיר אֶלְכָּסְנִדְרִיָּה שֶׁל מְצָרִים. כִּי הָיָה שְׁלָמָא – כֹּאשֶׁר הִיָּה
 שְׁלוֹם, וְנָח כְּעֶסֶף שֶׁל יִנְאִי, שָׁלַח לֵיהּ שְׁמֵעוֹן בֶּן שִׁשְׁמָה לִיהוֹשֻׁעַ בֶּן
 פְּרָחִיָּה אִיגֶרֶת בִּלְשׁוֹן זֶה, מִיָּנִי – מֵאִיתִי יְהוֹשֻׁעַ עִיר הַתִּשְׁבָּה, לִיבִי –
 אֲלִיךְ אֶלְכָּסְנִדְרִיָּה שֶׁל מְצָרִים, אֲחֻתָּה, בְּעָלִי שְׂרָי בְּתוּכָה וְאִנִּי
 יוֹשֵׁבֶת שׁוֹמְמָה' – נְשִׂיא אֲרָם נִמְצָא אֲצִלּוֹ, אֶלְכָּסְנִדְרִיָּה, וְאִילוּ
 יְהוֹשֻׁעַ יוֹשֵׁבֶת שׁוֹמְמָה. קָא אָתָּה – קָם יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרָחִיָּה וְבֹא
 לִירוּשָׁלַיִם, וּבִדְרָכּוֹ לִשְׁם, אֲתִרְמִי לֵיהּ הֵיחָא אוֹשְׁפִיָּא – הִזְדַּמְנָה לִי
 אֲכַסְנִיָּה אַחַת, עֲבָדוּ לֵיהּ יִקְרָא מִיָּבָא – וַעֲשׂוּ לוֹ שֵׁם כְּבוֹד גְּדוֹל.
 אֲמַר יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרָחִיָּה, כְּמָה יִקָּא אֲכַסְנִיָּא זֶה – כְּמָה נָאִים מַעֲשִׂיהָ
 שֶׁל בַּעֲלַת אֲכַסְנִיָּה. וַיֵּשֶׁב חֲשֵׁב שְׁכוּנָתוֹ לְיוֹפִיָּה הַחִיצוֹנָה, אֲמַר לֵיהּ
 יֵשׁוּ לִיהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרָחִיָּה, רַבִּי, עֵינֶיךָ מְרוּמָזוֹת – עֵינֶיךָ שֶׁל בַּעֲלַת
 הָאֲכַסְנִיָּה עֲגוּלוֹת, וְאִינָה נָאָה כָּל כֵּךְ. אֲמַר לֵיהּ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרָחִיָּה,

בְּהִירְדֵּן מֶלֶךְ שֶׁבַע שָׁנִים וְכִירוּשָׁלַיִם מֶלֶךְ שְׁלֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ שָׁנִים, וְכִתְבִּי
 בַּפְּסוּק אַחֵר (שְׁמוּאֵל ב' ה) בְּהִירְדֵּן מֶלֶךְ עַל יְהוֹדָה שֶׁבַע שָׁנִים וְשִׁשָּׁה
 חֳדָשִׁים וְגו', וְהִנֵּי שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים לֹא קִחְשִׁיב – וְאֵת אוֹתָם שִׁשָּׁה
 חֳדָשִׁים לֹא מִנֵּה הַפְּסוּק הִרְאָשׁוּן, שְׂחִיָּה נֹאמַר שְׁמֹלךְ 'אַרְבַּעִים
 שָׁנָה, וְלֹא אֲרַבְעִים שָׁנָה וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים, שְׁמַע מִיָּנָה נִצְמָרַע – מוֹכַח
 שְׁבָאוֹתָם שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים הִיָּה מְצוּרָה, וְלִכֵּן אֵין חֳדָשִׁים אֵלּוֹ
 נִחְשָׁבִים כַּמְלֻכּוֹת שְׁלִימָה וְאֵינֶם נִמְנָים עִם יָמֵי מַלְכוּתוֹ.
 דְרָשָׁה נּוֹסֶפֶת: אֲמַר דּוּד הַמֶּלֶךְ לִפְנָיו, רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מְחֹל לִי עַל
 אוֹתוֹ עָזֹן. אִמְרָ לּוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מְחֹל לָךְ. אִמְרָ לּוֹ דּוּד, 'עֲשֵׂה
 עִמִּי אוֹת לְמוֹכָה וְיִרְאוּ שׁוֹנְאִי וְיִבְּשׁוּ כִי אָתָּה ה' עֲזָרְתִּי וְנִתְמַתְנִי'
 (תהלים פו יז), כְּלוֹמֵר תֵּן סִימָן לְכָל בָּאֵי עוֹלָם שֶׁמַּחֲלַת לִי עַל אוֹתוֹ
 עוֹזֵן. אֲמַר לּוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּחִיָּד אֵינִי מוֹדִיעַ שֶׁמַּחֲלַת לָךְ,
 אֲבָל אֵינִי מוֹדִיעַ זֹאת בְּחִיָּי שְׁלֵמָה בְּנֵךְ. וְכִךְ הִיָּה הַמַּעֲשֶׂה, בְּשָׁעָה
 שֶׁבָּנָה שְׁלֵמָה אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, בִּיקֶשׁ לְהַכְנִים אֶת הָאָרֶץ לְבֵית קִדְשִׁי
 הַתִּשְׁבָּה, אֶךְ דְּבָקוֹ הַשְּׁעָרִים שֶׁל קִדְשׁ הַקְדָּשִׁים זֶה בָּזָה, וְלֹא יִכְלוּ
 לְפִתּוּחָם. אֲמַר שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ בְּתִפְלִיתוֹ עֲשָׂרִים וָאַרְבָּעָה רִנְנוֹת –
 לְשׁוֹנוֹת תִּפְלִיָּה, תַּחֲנִינָה אוֹ קְרִיאָה, וְלֹא נִעְנָה, אֲמַר אֶת הַפְּסוּקִים
 בַּתְּהִלִּים (כד יב) 'שָׂאוּ שְׁעָרִים רִאשִׁיכֶם וְהִנְשָׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם וְיִבָּא מֶלֶךְ
 הַקְּבוֹד, מִי זֶה מֶלֶךְ הַקְּבוֹד ה' עֲזָו וְנִבְּוֹר ה' נִבְּוֹר מִלְּחָמָה, וְנִאֲמַר
 'שָׂאוּ שְׁעָרִים רִאשִׁיכֶם וְשָׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם וְיִבָּא מֶלֶךְ הַקְּבוֹד וְגו' מִי
 הוּא זֶה מֶלֶךְ הַקְּבוֹד ה' צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַקְּבוֹד סֶלָה, וְלֹא נִעְנָה.
 כִּיֹּן שְׁמָמַר (יהי ב' יב) 'ה' אֱלֹהִים אֵל תִּשָּׁבֶן מִי שִׁיחֶךָ וְיִבְרָה לְחֶסְדִּי
 דּוֹרֵד עֲבָדֶיךָ, מִיֹּן נִעְנָה שְׁלֵמָה, וְנִתְפַּחוּ שְׁעָרֵי קִדְשׁ הַקְדָּשִׁים, כְּאוֹתָהּ
 שֶׁעָה שְׂרָאוּ שֶׁנִּעְנָה שְׁלֵמָה רַק בּוֹכּוֹת דּוּד הַמֶּלֶךְ, נִתְפָּחוּ מִיֹּן שׁוֹנְאִי
 דּוֹד בְּשׁוּלֵי קִרְיָה – הַשְּׁחִירוּ פְּנִיָּהם כְּתַחֲתֵית הַקְּדִירָה שֶׁמִּשְׁחִירָה
 מִמָּהֵא, וְיִדְעוּ כָּל יִשְׂרָאֵל שֶׁמְחַל לּוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְדוּד הַמֶּלֶךְ
 עַל אוֹתוֹ הַעֲזֹן.
 שְׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה (ז) שְׁגִיחוֹז הוּא בְּכָלֵל אֵלּוֹ שֶׁאֵין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם
 הַבָּא. מְבִאֵרָה הַגְּמָרָא אֶת הַמְּקוֹר לְכָךְ: 'נָתַן' אֵין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם
 הַבָּא, דְּכִתְבִּי 'וְיִלְךְ אֱלִישֶׁע דִּמְשֶׁק', הִלְכָּא אֲזִיל – לֵאמֹר צוּרָה הֵלֵךְ
 אֱלִישֶׁע לְדִמְשֶׁק, אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן, שְׁהִלֵּךְ לְהַחֲזִיר אֶת נָתַן בְּתוֹשָׁבָה,
 וְלֹא תוֹר. אֲמַר לּוֹ אֱלִישֶׁע, חֲזוֹר בְּךָ וַעֲשֵׂה תְּשׁוּבָה. אֲמַר לוֹ, בְּךָ
 מְקוֹבְלִי מִמֶּךָ, הַחֲוֹמָא וּמַחְמִיא אֶת הַרְבִּים אֵין מְסַפִּיקוֹן בִּידֵּי – אֵין
 מְסִיעִים בִּידֵּי לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה.
 מְבַרְרַת הַגְּמָרָא: מֵאֵין עֲבָד – בְּמָה הַחֲטִיא גִיחוֹז אֶת הַרְבִּים. אִיכָא
 אֲמַרִי – יֵשׁ אוֹמְרִים, שֶׁאֵין הַשְׁוֹאָתָה וּמַגְבִּיָּהָ אֶת הַבְּרוֹל תִּלָּה
 גִּיחוֹז מִתְּפִלָּה יִרְבָּעִם – לְעַלֵּל הַזֹּהֵב שֶׁעֲשֵׂה יִרְבָּעִם, וְהַעֲמִידָה בֵּין
 שְׂמִים לְאֲרִץ, וַיִּקְבָּא דְאֲמַרִי, שֵׁם ה' חֲקַק בְּפִיָּה, וְהִיתָה מְכֹרֶת
 וְאוֹמְרַת 'אִנִּי ה' אֱלֹהֶיךָ' וְלֹא יִהְיֶה לָךְ אֱלֹהִים אֲחֵרִים, וַיִּקְבָּא
 דְאֲמַרִי, רַבֵּן דְּהָא מְקָמִיָּה – הִיָּה גִיחוֹז דְּחָה אֶת הַחֲכָמִים שְׂחִיזוּ
 בָּאִים לְלַמּוֹד תּוֹרָה לִפְנֵי אֱלִישֶׁע, וְאֱלִישֶׁע לֹא יָדַע זֹאת, שְׁמָאֲמַר
 לְאַחֵר שֶׁנִּדְּחָה גִיחוֹז מִלְּפָנֵי אֱלִישֶׁע, וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי הַנְּבִיאִים אֵל אֱלִישֶׁע
 הֵנָּה [נָא] הַמְּקוֹם אֲשֶׁר אֲנִיֹּהּ יוֹשֵׁבִים שָׁם לִפְנֵיךְ צָר מִמֶּנּוּ' (מלכים ב'
 ו), וּמִכָּךְ שָׂרַק עֵתָה, כִּשְׁהֵלֵךְ גִּיחוֹז, אִמְרוּ שֶׁהִמְקוֹם שֶׁלִּפְנֵי אֱלִישֶׁע
 צָר מִלְּהִכִּיל אֶת כָּל הַתַּלְמִידִים, מְכַלֵּל דְּעַד הַשְׁתָּא לֹא הוּוּ (פִּישִׁי)
 [צָר] – מוֹכַח שֶׁעַד אוֹתוֹ זְמַן לֹא הִיָּה הַמְּקוֹם צָר, וְהִינֵנו כִּיֹּן שְׁגִיחוֹז
 הִיָּה דְּחָה אֶת הַתַּלְמִידִים מִלְּפָנֵי אֱלִישֶׁע וְכִיֹּן שֶׁלֹּא הִיָּה תַלְמִידִים
 רַבִּים, לֹא הִיָּה הַמְּקוֹם צָר. וְלִפִּי כָּל אֶחָד מִהַפְּרִיזִים הִיָּה גִיחוֹז
 מִחֲטִיא אֶת הַרְבִּים, וְלִכֵּן אִמְרָ שֶׁלֹּא יִסְפִּיקוּ בִידֵּי לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה.
 הַגְּמָרָא מְבִיאָה בְּרִייתָא בַּעֲנִינוֹ שֶׁל גִּיחוֹז: תְּנֹו רַבֵּן, לְעוֹלָם תִּהְיֶה
 הַנִּהגַת הָאֲדָם עִם תַּלְמִידוֹ בְּאוֹפֵן שֶׁל 'שְׂמָאל דְּחָה וְיָמִין מִקְרַבָּה',
 כְּלוֹמֵר, יֵד יָמִין שְׂחִיא הַעִיקֵרִית תִּהְיֶה מִקְרַבָּת אֶת הַתַּלְמִיד, וִיד
 שְׂמָאל שְׂחִיא הַחֲלָשָׁה תִּהְיֶה דְּחָה מִמּוֹכִיחָה אוֹתוֹ עַל מַעֲשֵׂי
 הָרַעִים, לֹא כִּי אֱלִישֶׁע, שְׁדַחְפּוֹ לְגִחוֹז בְּשֵׁתִי יָדָם, [וְלֹא כִי הוֹשִׁיעַ בֶּן
 פְּרָחִיָּה, שְׁדַחְפּוֹ לְיָשׁוּ הַנּוֹצֵר בְּשֵׁתִי יָדָיו], וּמִחֲמַת כֵּן יֵצְאוּ לְתִרְבוֹת
 רַעֲיָה, כְּמוֹ שִׁיבּוּאֵר לְהֵלֵךְ.
 מְבַרְרַת הַגְּמָרָא: נָתַן, הִכֵּן מְצִינוֹ שֶׁאֱלִישֶׁע דַּחְפוּ בְּשֵׁתִי יָדָם,
 דְּכִתְבִּי (מלכים ב' כב) 'וַיֹּאמֶר נְעָמָן הוּאֵל וְכָה בְּכַרְמִים (וּפְצָר) [וּפְרָחִין]
 בּוֹ וַיֵּצֵר בְּכַרְמִים בְּכָף וְגו' בְּשֵׁנֵי חֲרָטִים' וְצָר שְׁנֵי כְּכּוֹת כֶּסֶף בְּשֵׁנֵי

שזוהו אברהם, כָּעַם אֲבֹרָהֶם רַחֲמֵי דְלִיָּהוּ לִיהּ זִקְנָה – ביקש אברהם
 רחמים שתיראה בו הזיקנה, והתקימה בקשתו, שְׁנֵאֲמַר (בראשית כד
 א) 'וְאֲבֹרָהֶם זֶקֶן פֶּאֶר בְּיָמָיו', ואילו עד אברהם לא הוזכרה בתורה
 לשון זו של 'בא בימים', והיינו שהיתה הזיקנה ניכרת עליו, על ידי
 שהלבינו שערותיו.
 עַד זִמְנָה שֶׁל יַעֲקֹב אֲבִינוּ לֹא הָיָה חוֹלֶשָׁא – לא היו מחלות, ולא היה
 אדם יודע שהוא עומד למות, כָּעַם רַחֲמֵי וְהוּא חוֹלֶשָׁא – ביקש
 יעקב רחמים, ונעשה דבר זה, שאדם נחלש ונחלה ואחר כך מת,
 כדי שיספיק לקרוא לבניו ולצוותם, שְׁנֵאֲמַר (שם מח א) 'וַיֹּאמֶר לְיוֹסֵף
 הִנֵּה אֲנִי בָּרָא חוֹלָה, ועד שם לא הוזכרו בתורה מחלות.
 עַד זִמְנָה שֶׁל אֱלִישֶׁע לֹא הָיָה אֵינִישׁ חָלִישׁ דְּמִיתַחַּ – לא היה אדם
 שנחלה ומתרפא. אלא כל מי שהיה חולה, היה מת, וְהָיָה אֱלִישֶׁע
 וְכָעַם רַחֲמֵי וְאִיתַחַּ – ובא אלישע, וביקש רחמים על עצמו כשהיה
 חולה, והבריא, שְׁנֵאֲמַר (מלכים ב' יג ד) 'וְאֱלִישֶׁע חָלָה אֶת חָלּוֹ אִשָּׁר
 יָמוֹת בּוֹ', ומשמע שמלבד חוליו זה היה גם חולי שלא מת בו, אלא
 הבריא ממנו.

משנה

במשניות הקודמות הובאו המלכים וההדיוטות שאין להם חלק
 לעולם הבא, משנתינו מביאה דורות שלמים שהיו בעולם, שלכל
 אנשי אותו דור אין חלק לעולם הבא.
 דִּיּוֹר הַמְּבֹרָל, אִין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, וְאִין עוֹמְדִין בְּדִין להענש על
 חטאיהם, שְׁנֵאֲמַר (בראשית א' 1) 'לֹא יָדוּן רוּחַי בְּכָרֶם לְעוֹלָם', ויש
 לדרוש מהפסוק שלא יהיה להם דין להענש, וְלֹא תִינָחַן בָּהֶם רוּחַ
 חַיִּים לחיות עם הצדיקים לעולם הבא.
 דִּיּוֹר הַפְּלֻגָה – שבנו את מגדל בבל, וערכב ה' את שפתם והפיצם
 על פני כל הארץ, אִין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, שְׁנֵאֲמַר (שם יא חט)
 'וַיִּפֶץ ה' אוֹתָם מִשָּׁם עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ' (ובתנ"כ 'מִשָּׁם הַפִּיצָה'), ויש
 לדרוש את הפסוק, 'וַיִּפֶץ ה' אוֹתָם, בְּעוֹלָם הָהָא, שהפיצם על פני
 כל הארצות, 'מִשָּׁם הַפִּיצָה ה'', לְעוֹלָם הַבָּא, שאין להם חלק בו.
 אֵינִישׁ סָדוּם, אִין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, שְׁנֵאֲמַר (שם יג א) 'אֵינִישׁ סָדוּם
 רָעִים וְחַטָּאִים לָהּ', מֵאֵר, ויש לדרוש, 'רָעִים, בְּעוֹלָם הָהָא, וְחַטָּאִים'
 לְעוֹלָם הַבָּא, שישארם בחטאם ולא יהיה להם חלק בעולם הבא,
 אֲבָל עוֹמְדִין בְּדִין להענש על מעשיהם, ואף שנענשו בעולם הזה,
 היה חטאם גדול כל כך שראוי להענישם שוב בעולם הבא.
 רַבִּי נְחֵמְיָה חוֹלֵק וְאִמְרַ, אֱלֹו וְאֱלֹו – בין אנשי דור המבול ובין אנשי
 סדום, אִין עוֹמְדִין בְּדִין, ולא כתנא קמא האומר שאנשי סדום
 עומדים בדִין, שְׁנֵאֲמַר (תהלים א' ח) 'עַל כֵּן לֹא יִקְוָמוּ

רָשָׁע, כִּי־כָךְ אִתָּה עוֹסֵק – מסתכל אתה באשת איש, אִפִּיק אֲרַבֵּעַ
 מֵאָה שִׁפּוּרִי, וְשִׁמְתִּיה – הוציא יהושע בן פרחיה ארבע מאות
 שופרות, ונידה את ישו. אִתָּה לְקַמִּיה כִּמָּה זִמְנִין – בא ישו לפניו
 כמה פעמים, וְאִמְר לִיה, כְּבָלָן – קבל אותי בחורה ואשוב בתשובה,
 לֹא הָיָה קָא מְשַׁנָּה בִּיה – לא השגיח בו יהושע בן פרחיה, ולא
 קיבלו. וְיֹאמַר חַד הָיָה קָא כְּרִי קְרִיאַת שְׁמַע – יום אחד היה יהושע
 בן פרחיה קורא קריאת שמע, אִתָּה לְקַמִּיה – בא ישו לפניו כדי
 שיקבלנו, כְּכָר לְקַבְלִי, אֲחִיו לִיה בִּידִיה – רצה יהושע בן פרחיה
 לקבלו, ונעשה לו סימן בידו שכונתו לקבלו, הוּא כְּכָר, מִיָּדָה דְּחִי
 לִי – אך ישו חשב שכונת יהושע בן פרחיה לדחותו שוב, אֱלֹו, זִקְנָה
 לְבִנְיָמָה וְהַשְׁתַּחֲוָה לָהּ – הלך ישו, העמיד לבניה לשם עבודה זרה,
 והשתחוה לה. אִמְר לִיה יהושע בן פרחיה, הָדָר כָּךְ – חזור כר,
 ואקבלך. אִמְר לִיה ישו, כָּךְ מְקַבְלִי מִמָּךְ, כָּל הַחוּטָא וּמַחְטָא אֶת
 הָרַבִּים אִין מְסַפִּיקִין בְּדִין לְעִשׂוֹת תְּשׁוּבָה, מבארת הגמרא במה
 החטיא ישו את ישראל, וְאִמְר מַר, יִשׁוּ בִישָׁה וְהִסִּית וְהִדִּית אֶת
 יִשְׂרָאֵל.
 הגמרא מביאה ברייתא נוספת בענין 'שמאל דוחה וימין מקרבת':
 תַּנְיָא, אִמְר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר, יָצַר שֶׁל תְּשׁוּמִישׁ, תִּינוּק וְיָקֻטָן
 וְאִשָּׁה – כל צרכי האשה, מאכליה ותכשיטיה, תָּהָא שְׁמָאל דִּוְחָה
 וְיָמִין מְקַרְבָּה, כיון שאם ידחה את יצרו לגמרי, ולא יוליד בנים, הרי
 הוא ממעט שייבת העולם, ואם יקרבו יותר מדי, לא יוכל לכבוש
 תאוותיו ויעבור עבירות. ותינוק ואשה דעתם קלה, ואם ידחו את
 התינוק יש לחשוש שיאבד עצמו, ובאשה יש לחשוש שתצא
 לתרבות רעה, וכן אין לקרוב יותר מדי, אלא בכל אלו יש לקרם
 ביד ימין, שהיא העיקר, ויד שמאל שהיא החלשה, להחיות הדוחה
 והמרחיקה מעט.
 הגמרא מביאה ברייתא בענין אלישע: תַּנּוּ רַבָּנִין, שְׁלִשָּׁה חֳלָאִים –
 מחלות חֲלָה אֱלִישֶׁע, חוֹלִי אֲחֵר היה כעונש על שְׁנִירָה דְּוֹבִים
 בְּתִינּוּקוֹת שֶׁלְעוֹנוֹ לוֹ. וְחוֹלִי אֲחֵר היה כעונש על שְׁדַחְפּוֹ לְגַחֲיו בְּשִׁתִּי
 יָדִים, וכמו שהתבאר. וְחוֹלִי אֲחֵר הוא החולי שִׁמְתָה בּוֹ, (שְׁנֵאֲמַר
 (מלכים ב' יג ד) 'וְאֱלִישֶׁע חָלָה אֶת חָלּוֹ יְגוֹ' אִשָּׁר יָמוֹת בּוֹ', ויש לדרוש,
 'חֲלָה' הוא חולי אחד. 'חוליו', הוא חולי שני. וְאִשָּׁר יָמוֹת בּוֹ' הוא
 חולי שלישי, שמת בו].
 הגמרא מביאה מימרא בענין חוליו של אלישע, ומקדימה לה
 מימרות בענין זיקנה וחוליו: עַד זִמְנָה שֶׁל אֲבֹרָהֶם אֲבִינוּ לֹא הָיָה
 בעולם זִקְנָה, אלא היו בני אדם נראים צעירים עד יום מותם, וכיון
 שיצחק אבינו היה דומה לאברהם, כָּל דְּחִי לְאֲבֹרָהֶם אִמְר הָאִי
 יָצָח, וְכָל דְּחִי לְיִצְחָק אִמְר הָאִי אֲבֹרָהֶם – הרואה את אברהם היה
 טועה וחושב שהוא יצחק, והרואה את יצחק היה טועה וחושב